

Repríz

Megjelenés éve: 2007 | Lapszám: 4 | Szerző: Nick Elsdorf

Közel-Nyugati Levél

Sztálinon taposok, mellettem egy rendőr, kopott melegítőben, kezében óriási kalapács. A tüntetésről faggat. Én szívesebben beszélnék a zsugori kulákról, akinek a satnya kukoricáját törtem a múlt héten. Fittyet hányva rozoga kerítésünkre, vagy öt sornyit vetett a földünkbe, és még volt képe engem dolgoztatni. A téesz-elnök is a begyemben van. Nem is olyan régen még orosz katonákkal csapoltatta le a mocsaras legelőt a falu közepén, ma meg az osztrákokkal haverkodik. Közel a határ. Akkora most arrafelé a tolongás, csak az nem megy ki, aki nagyon nem akar.

'56-os életkép a Ligetben? Kiugrott rendfenntartó és fővárosba tévedt földműves társalognak a diktátor ledöntött szobránál? Sötétben tapogatózol, nyájas olvasó. 2006 őszén járunk, Győr közelében, a Duna mentén. Nyaralónk a tatározás alatt is zavartalanul üzemel. A köművesek egy óvatlan pillanatban kihordták szüleim egykori könyvtárának zaccát az udvar sarkába, ha rájuk tört a szükség, segített "A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban". Tudod, amelyben a generalisszimusz fájó szívvel rehabilitálja az értéktörvényt a mezőgazdaságban. A zsírosparasztot persze ő sem szenvedhette. Az én kulákom is folyton sír-rí, közben már a fél falu az övé, és nemcsak az alap, hanem lassan az egész felépítmény is. Most éppen arról panaszkodik, hogy szebb időköt látott, NDK-márkájú kombájnjához nem kap alkatrészt (pedig azt még szorgalmasan gyártja egy amerikai multi, hirdetve ezzel: a kommunizmus örök), ezért kell nekem tudományos tenyeremmel tengerit törni, ha meg akarom javítani kerítésünket.

A körzeti rendőr, szolgálaton kívül természetesen, már feszíti is a drótokat méltányos javadalmazás ellenében. A volt téesz elnökről társalgunk, aki állítólag már a harmadik házát építi a községi halastó árából, melyet pár éve simán átjatszott egy burgenlandi politikusnak. A lánya meg Parndorfba jár takarítani nap mint nap. Az őrmester urat azonban más érdekli, arra kíváncsi, mit gondolnak fenn Pesten gój motorosokról, árpádsávról, Satu Ferdinándról. Üveges szemmel pillantok rá. Milyen választ remélhet? Jól ismer a falu, szakáll, szemüveg, legolvasottabb napilap, nem szólva szerzőné lelkemről, aki, mióta helyi lakos, hatalmasat lendített a liberalizmus népszerűségén a községben. Valószínűleg ő lett az egyetlen eszdeeszes választó, amíg a szem ellát, elvégre az ország egyik legnyugatibb pontján vagyunk. Nesze neked titkos szavazás. Szóval inkább visszafaggatom derék segítőmet, és csapaterőről, gumilövedékről, paprika-könnygázról teszek fel súlyosan szakmai kérdéseket. De nem áll kötélnek. Közli, ő nem politizál, ám mindenkiről megvan a véleménye. Az egyik lázítja a csöcseléket, a másik meg képtelen megóvni önnön védelmezőit.

Kordon blöd

Bécsben is bölcs magyarázatot várnak tőlem. Kell is az nekik! Ők már úgyis mindent tudnak a rebellis rendekről, akik állandóan az igazságról papolnak, amikor épp nem sírva vigad az a nagy lelkiük. Ámbátor volt néhány unalmas évtizedünk a közeli múltban, s a Lajtán innen kissé elhalványult kuruc temperamentumunk emléke. Úgy tűnt, ismét megtanultunk kiegyezni. Hosszadalmas tárgyalások, rengeteg kis fehér hazugság, mint az angol mondja. Meg néhány nagyobb fekete. Viszont csend honolt a rónaságon. Most pedig teli a *Profil*, a *Presse* és a *Standard* (értsd, labanc.info) vérző fejű honfitársainkkal, füsttel, lánggal, vicsorral. Rá még a Puszkász dandártábornok halála körüli szomorújáték ágyútalpastul, Bazilikástul. Dagály, akarom mondani, népfürdő.

Faggatnak, mondhatnék valami bombasztikusot, ám én makacsul ragaszkodom a szikár tényekhez, úgy is mint 3 a magyar igazság, árva haza, Gyurcsány Fegyenc. Sorolnám fegyelmezetten tovább a Kossuth tér retorikai kellékeit, ám leállítanak: egy szavam se érti a bécsi társaság. *Nationales Pathos* – sülyedek le a szintjükre, hogy felfogják végre ezek a kávéházi puhányok, milyen is egy virtigli forradalom-egyszersmind-szabadságharc. Nekünk ne hazudjon senki, mert ide Lacháza! Halljuk végre Szűröst! Kérek még egy kis krumplicevest. *You are right, that's pathetic* – bólogat egy amerikai kollégám. Te biztos tudod, nyájas olvasó, ma már én is, hogy ez az ő nyelvén nem “fennkölt”-et jelent. Hanem “szánalmas”-t.

A Jenki korán ítélte, kereshette volna az iróniát is a magyar sorsban. Vegyük például a szomorú atyát, aki temetési segínyt vesz fel könnygázmérgezte leánya búcsúztatására, miközben a terror ifjú áldozata vidáman jár iskolába. Vagy a kincstári tévébe behatoló szabadsághőst, aki egy időre megfeledkezik a gyújtogatásról, kiderül ugyanis, hogy ingyen ömlik a Sport szelet a lépcsőházi automatákból. Lehuppan egy fotelbe nassolni, miközben a volt honvédelmi miniszter és az ellenzéki frakcióvezető egy sötét szobában pártsemlegesen reszket. (Egyébiránt ez a miniszter hívott volna engem hadba a minap, ha valaki ráront nemzetemre.) Vagy tekintsük a “vasfüggöny” metafora másodvirágzását a Parlament környékén. A nyelv már megint megengedhetetlenül felelőtlen: mi történt volna, ha a vakmerő Horn Gyula a rácsnak is nekiugrik egy drótvágó ollóval?

Irónia a magyar sorsban? A lejárt szavatosságú könnygáz, az eltévedő rendőrosztog vagy Bácsfi Diána kínzó hiánya már fáradt mosolyt sem csalt barázdált orcámra. Hisz folyt a lincs. A beijedt közeg későbbi kollektív szadizmusa láttán azután elszállt minden nevetethetékem, még ha úgy éreztem, engem is véd a dermesztően szívélyes prefektus (magyar rendőr velem van), nemcsak a mundér becsületét. Jobban esett volna persze önmagam, azaz most már tudom, a “magukfajtamát” védelmezni, kurázsi papa az utcára megy, vállt vállnak vet, a tömeg méltósága, ... , s eltörpül, ki randalírozni merészel. Kéretik a zavargókat előtte kissé megrostálni: én 173 cm vagyok.

Szememet gyáva módon mégis inkább választott vezetőimre vetettem, hátha végre eligazítanak a nagyvilág dolgaiban. Talán még azok is, akiket nem választottam. Például a nemzet tábornoka (újabbán: miatyánk), ám ő Brüsszelből hazatérve neszét vette, hogy a Szabadság téren áll a bál, ettől állítólag jól megnyugodott és lefeküdt aludni. Majd felkelt, és azóta nem nyugszik. Akárcsak választottja, összes erkölcsünk csőse (szezám tárulj, mappa, kioktatás, szezám zárulj), aki kizárólag akkor hallgat, amikor folyik a vér. Hogy nem ad kezet kommunistáknak, ujjlenyomatot kapitalistáknak és bazsarózsát militaristáknak? Két érdekelné mindez, ha azon a szép szeptemberi estén odasétál a Szabadság térre, pardon, túloztam, odarendel egy kamerát a Sándor Palotába, belemereng, és halkán annyit mond: hölgyeim és uraim, elég.

Őszödi család

Gyurcsány bajosan tehetett volna így. Leginkább sétát nem. Ha felkeresi a színhelyet, a felkelők hálából az egész Tözsdepalotát eltüntetik (öröm az ürömben: önkéntelen felfedezve ezzel a média-privatizáció költségkímélő módszerét). Pedig vártam a kormányfőtől egy újabb, ágyékba markoló beszédet, nagy magyar írótól meg azt, hogy ismét megdicséri a stílusát. Nem észrevéve, hogy a hullámzó Balaton partján egy reménytelenül KISZ-es toborzó hangzott el múlt év tavaszán. Annak talán jó volt. Bevallom, engem sem hoz lázba a hazugság moráldogmatikája. Félénken megpendíteném, hogy a hamismondás elidegeníthetetlen emberi jog, a szólás szabadságának tartozéka, amint az is, hogy a füllentő, blöffölő, hantázó politikus leleplezhető, s négyévente elzavarható legyen (ha addig túri a parlamenti többség). Hasonlóképp nem ráz fel a Tartuffe-hasonlat sem, melynek segítségével a hazudozáson felháborodott hazudozók álszentségén háborodhatunk fel – mi, szintűgy gyakori hazugok.

Én, kis magyar (levél)író más fölött háborgok. Engem *ausgetippelt* a miniszterelnök stílusa zavar, de az nagyon és régóta. Nem a verbális túlmozgás, a szentségtelenség vagy a szegényes romantika, ideértve a proletár anya gorkijista felmagasztalását. Hanem mindez együtt, úgy is mint velünk élő macsó apparátcsik rizsa a hetvenes-nyolcvanas évekből. Az a sok “mi meg tudjuk csinálni”, sőt, “csak mi tudjuk megcsinálni”. Az akarat dala (majd azt mondtam: diadala). Verbunk tárgyalás helyett. Én meg azt hittem, frakcióülésem lennék, ahol nem szimpla pártkatonák, hanem pártszínekbe öltözött civilek tanácskoznak, a nép szabad képviselői, s fogcsikorgatva próbálják összeegyeztetni kétféle identitásukat. Ahol nem toborzunk, még az angol kisasszonyok modorában sem, hanem praktikus alternatívákat hányunk-vetünk és kompromisszumokat kovácsolunk. Nyájas olvasó, talán még mond neked az a szó valamit, hogy “pártaktíva”. Szent Simonra mondom, az utópia, kivált a nagyon akart, nehezen túri a demokráciát. Mondhatni, stílust tör.

Egyébként is kikérem magamnak ezt az időutazást! Megint azért drukkoljak, hogy bizonyos, gyanús pedigéjű szocialista oligarcháknak sikerüljön felemás szövegekkel, darab időre tunya és korrupt pártjukat felrázni és megfegyelmezni, pusztán azért, hogy előre menekülve, félreformokat nyomjanak le más oligarchák torkán, melyeket azok rövidesen úgyis felbőfögnek majd? S az legyen merő szégyenkezésem összes fizetsége, hogy talán marad lenn is valami? Mit mondjak, az emésztés e stációit szemlélve forogni kezd a gyomrom. Aztán átnézek a túloldalra – és drukkolok. Az ezoldaliaknak. Mérsékelten persze.

Ha legalább Etelka néni ott frakciózott volna közöttük! A kőarcú őszödi szobaasszonyra gondolok, aki annak idején arra is ügyelt, hogy a magas vendégek milyen műszaki berendezéseket hoznak magukkal a Minisztertanács üdülőjébe. Élő adást legfeljebb ő hallott, amikor a kulcslyukra tapasztotta rózsás füleit. Amilyen virtuóz volt, meglehet, egyszerre mindkettőt. Etelkát nemegyszer értük tetten, mi, imádnivaló kádergyerek, a nyílászárók feltűnő közelségében. Magamban Poloska néni néven neveztem. Esetleg egyetemes hallgatónak. Igaz, az egy négyzetméterre jutó kertészek száma is feltűnően magas volt a parkban. Nehogy már viragozzék száz virág. Ingyér' volt a tenisz meg a vitorlás, és hogy el ne meneküljön a beutalt, kolbászból fonták a kerítést (vö. hatalomvéde belsőség).

Jaj, elárultam magam, én is nyaraltam ott, nem is keveset. Most meséljek arról, hogy szoknyába kényszerített a rákosista önkény hároméves koromban (késve érkeztünk Őszödre, és addigra elfogyott a nadrág), egyenruha nélkül pedig – tudvalévő – nem létezhet gyereküdülő.

Panaszkodjak, hogy folyton csak második lehettem a hízóversenyen? (Mindig a bátyám győzött.) Hogy később az üdülő mozijában, szintén grátisz, nem tudtam egyetlen krimi se nyugodtan végignézni, mert mindig akadt valaki, egy nehézipari miniszterhelyettes vagy egy Kossuth-díjas költő, aki hangosan gondolkodott: “most mért lőtte le, szereti?” vagy “tudom már, a ragyás a gyilkos, de akkor miért van gyereke?” Vagy büszkélkedjem azzal, hogy az egyik káder-aranyifjú – képzeld, viszkít ivott és az apja Mercijével furikázott – nem adott a Kentjéből? Azt mondd, nyájas olvasó, kompenzáljak ügyesebben? Kérlek, mást se csinálok kamaszkorom óta.

Töröm a lengyelt

Nyomatom itt a sötét múltat, amikor már régóta a jelent írjuk, melyben Etelka néni bizalmi állását már évek óta Etelköz bácsi tölti be a gondnokságon. Túl vagyunk néhány kormányon és még néhányabb “most már igazi” rendszerváltáson. Elúgtak forradalmaink. Én hülye, menjek ki a Keletibe, és várjam a varsói gyorsot?

Na, még az kéne! Lengyelországban ez idő szerint a kultúrharc átvilágításos, homofób, úrjézusos változata tombol a két elszánt iker, Jacek és Placek előadásában, ráadásul egyszerre német-, orosz- és EU-ellenes szellentések valamint belföldi szexuális zaklatások közepette. Ez utóbbiban az “Önvédelem” elnevezésű horrorpárt jeleskedik, melyet adott összefüggésben legfeljebb óvszermárkaként tudok elképzelni. Lengyel hölgyeim, ez bizony Jesszus Mária! Sőt, Jesszus Mária Rádió! Nem beszélve társáról, a Kitartás Tévéről. No és ez a szüntelen zsidózás. Elég, ha egy főpapról, mint nemrég Varsó majdnem-érsekéről kiderül, hogy kollaborált. Stanisław Wielgusról nem hinném, hogy gyanús lenne a származása. Gomułka, aki anno beszerveztette, biztosan nem volt zsidó, sőt. Ratzinger, aki végül letiltatta, még kevésbé. Talán az ármányos leleplezők? Drága antiszemitaím szerte a térségben, azért mégse kéne minden téglá mellé egy szabadkőművest ámítani!

Egy a bajom: nehéz úgy viszolyogni, hogy az ember még megnevezni se tudja nemtetszése tárgyát (Giertych, Rydzyk, Wielgus), mert megbicsaklik az édes anyanyelve. Geremek, mondd, hova tűntél? Paroubekkel és Topolánékkal nem érem be, jöllehet a cseheknek északi szomszédjukhoz képest langyosak a botrányaik. Klaus prezident időnként mond valami Európa-borzasztót, egy szoci miniszterelnöknek hirtelen luxuslakása kerekedik, valahol falat húznak a cigánytelep köré, s nemrégiben majd egy évig eltart, míg kormánya nő a köztársaságnak. Az is csak azért, mert két aranyos szocdem hónapja – lásd még zsebszerződés – megkönyörül a konzervatívokon, és elblicceli a bizalmi szavazást. Addig, mint Prágában mondják, a világ legnagyobb NGO-jaként működött az ország. És milyen kitűnően. Hasonlóan száguld Szlovákia, ahol rövid liberálkonzervatív közjáték után visszaállt a megszokott állapot. Apró különbség a boldog meèiari időkhöz képest, hogy Ficónak végre sikerült az összes nem magyar populista tömörülést bevinnie a kormányba. Igaz, Meèiar és Slota nem lett miniszter, ehelyett a parlament emberi jogi bizottságában élvezhetik nap mint nap Duray Miklós meghitt társaságát. A vizitdíj ugrott, a *flat tax* már dimbes-dombos, örvendj magyar szociálliberális, megint te léssz a régió reformúttörője, a tatrai (magyarul: tót) tigris mostanában gyengélkedik. De vigyázz: a cseh csődör ugrásra kész.

Ám ki figyel Európa kelet-közepére a nagy gazpromos, KGB-s kavarásban. A volt szovjet ügynökök közül lassan már a Kreml morc ura sem érezheti magát biztonságban, ha Londonban járva szusira támad kedve. Ennél egy csöppet jobban zavar, hogy Litvinyenko falfehér arca vagy a nála egyelőre szerencsésebb és kevésbé kémszerű Juscsenko füstös-likacsos képe (felkészül

Szaakasvili) – félek – végleg mindent töröl a házunk táján: Wa³ësa selyma ábrázatát a gdañski hajógyár nagygyűlésén, Havel fáradt mosolyát, amint barátaival diskurál a bársonyos napokban vagy az izgatottan vakmerő Orbán hadaró beszédét Nagy Imre újratemetésén. Igaz, töröltek ők is szorgalmasan az elmúlt másfél évtizedben. Ki a fejszével hadonászott, ki urizálni kezdett, ki meg ájtatos kádárrá képezte át magát. Valahogy elgyávult, kifakult mind. Ha a média kegyeltjei így jártak, kit érdekel maholnap egy szimpla médiamunkás, Anna Politkovszkaja példátlan bátorsága? Egy hírcafat ha marad belőle arról, hogy a minap hidegvérrel lemészárolták.

Tavalyelőtt összefutottunk Bécsben. Ritka kellemetlen egy baráti találkozó volt. Feszély fényes nappal. Én valahogy nem lelem a hangot az elszánt emberekkel, önkéntelenül is ironikusra veszem a figurát, amitől ők megrettennek, kivált ha amúgy is mindenki ellenséget látnak. Ez utóbbi ugye, küldetéses egyének esetében meglehetősen gyakori. Politkovszkájából sem ömlött a szó, hát még amikor görcsoldóként oroszot kezdtem keverni az angolomba. Egyre inkább csekistának nézett, én hülye meg egyre inkább az is lettem. Jóllehet távol állt tőlem az orosz imperializmus dicsérete, de megeresztettem egy-két közepes megjegyzést a csecsen maffia viselt dolgairól. Megfagyott az a szép, tiszta bécsi levegő közöttünk. Zavaromban még azt a stupid kérdést is feltettem, vajon nem fél-e. Hogy ő? Szeme összeszűkült, s jeges hangon sorolni kezdte, hány olyan hívást kapott csak az akkori napokban, melyben az ismeretlen telefonáló azt taglalta kéjesen, hogy ki fog rövidesen elhalálozni a zszurnaliszta családjában. E prognózisokhoz pontos ismertető társult, részletezve, hogy e rokon halandók naponta hánykor hol szoktak tartózkodni a moszkvai utcán. Volt, hogy megállította egy (orosz) férfi egy kapualjban, előhúzta pisztolyát és elmondta, ő hadnagyként honvédő háborút folytat Groznijban, és tisztelettel kéri az újságírónőt, hogy *jeszli vozmozsno*, a jövőben tartózkodjék haza anyácska bemocskolásától. Tővig szégyenben távoztam, már nem tudom, milyen szavak kíséretében, de biztosan a küszöb alatt. A legnagyobb baj az, hogy nem tanulok, de felejték: ugyanezt a kérdést annak idején már Zoran Đinđićnek is feltettem.

Think tank

A mi kis magyar nyomorunkról viszont ahogy halványul a lincs emléke, tényleg nem marad más emlékem, mint az abszurdba hajló abszurd. Mellesleg ezt Bécsben kiválóan értik. Szó mi szó, a *nicht-jüdischer Motorradfahrer* kifejezéssel vagy a Tulipán presszó előtt kettesével tüntető, szeszestalt nem fogyasztó satuisták felidézésével azért sikerült néhány tapasztaltabb bennszülöttet is meglepőtenem. És a forradalmi tanklopás története is igényelt kiegészítő magyarázatot. Ugye emlékszel, nyájas olvasó, a fegyelmezett kis öregúrra (mindjárt felmentik), akire rátör egy boldogult ifjúkori emlék a Néphadsereg idejéből. A zavargások közben egyszer csak vezethetnékje támad, mindig van nála néhány indítókábel, nem csoda, fél élete a hiánygazdaságban telt el, ám ne gondolja senki, hogy a kiglancolt T-34-essel a forradalmárokat szerette volna átsegíteni a rendőrkordonon, á dehogy. Nem a benzin fogyott ki belőle (hisz tankolva volt), ő maga állította le a motort, illedelmesen, amikor a zebrához ért. Tudvalevő, Sztálingrád óta így tanítják ezt a katonaiskolán.

De hogy kerül az utcára egy üzemképes tank? – faggat egy rendszerető osztrák kollégám. Egyszerű a képlet, figyelj. Tudod, az úgy történt, hogy a beteges hazudozó egyszer kurva igazat mondott, erre mélyen felháborodott a magyarok legjava (az egyiket Debilnek, a másikat Pozsgaynak hívták), hogy miért maradt abba a megszokott hantázás. Tüstént utcára is vonult a nép, és követelte a kétes származású riporterek azonnali elbocsátását, s ha marad még idő, esetleg új alkotmány elfogadását is. Az ellenzék a magyarokkal érzett. Sőt ingyen megtanította

őket a “legális” és a “legitim” jelzők közti finom különbség jelentőségére. A tudós államfő sem tétlenkedett: rögtön ítélve feltalálta az erkölcsi szükségállapot jogi fogalmát. Közeledett a nagy évforduló, érkeztek a celebritások a dekadens Nyugatról, a hazudós meg félve a lebölgéstől bevetette hű ávosait. Eközben a főváros lakossága vidáman ünnepelt. Gyermekeivel korhû díszletek között újrajátszatta az ’56-os szovjet inváziót: vaktöltényt löttek vakablakra, keverték a Molotovot, úgy hullott az orosz mint a muszka. Tank nélkül – köztudott – nem ábrázolható a hruscsovi elnyomás művészi tökélyel, így hát az álszent hatalom kirendelt néhány harckocsit a múzeumból, hogy teljes legyen a repríz. Nos, az egyik elindulta magát. Egyszerre ujjongott 64 vármegye. Mit lehet ezen nem érteni?

Orosz páncélos forgolódik a pesti belváros könnyáztatta aszfaltján – ha ezt a CNN performálja a főhírek között, az fél perc alatt több milliárd forinttal rontja hazám idegenforgalmi egyenlegét. Nem beszélve személyes érzelmi balanszomról. Az még hagyján, hogy az embernek eszébe jut a szovjet viccek egész sora az “én meg itt csak robbantgatok”-tól a “*vot, szovjetszkaja tyehnyika*”-ig, írjuk ezeket a bevétel rovatba. No de a kiadás! A hernyótalp a maga szörnyű csörömpölésével, a hirtelen feléd forduló ágyúcső, a páncél mögött rejtőző alkalmi hóhér. A fél országot már ijesztette halálra valamelyik. Talán a másik felének sem tréfa. Íme saját tanktörténetem ’56 októberéből.

Főszereplője egy szeplős orosz gyerek, lehetett vagy húszéves, nekem bácsi akkor, akit tankostul ott felejtettek a Gábor Áron utcában. Csörömpölni ugyan nem sokat csörömpölt, de úgy állt meg, hogy ágyúcsőve pont a házunkra nézett, ha a szomszédos épület sarkát nem számítjuk. Imádott nagymamám a tank láttán azonnali Dohány utcai tapasztalatait kezdte el kamatoztatni. Először is konstataulta, hogy megint a “*nie kommt was besseres nach*” tétele igazolódott, majd hosszú ostromra rendezkedett be, azaz bab, liszt, só, zsír, szalonna, gyufa, gyertya, víz, és irány a pince. Igen hasznosan teltek a napok, bátyámtól megtanultam snapszlizni és fejen állni, nagymamámtól varrni és félni, miközben szüleim a Rendszert védték a távolban, valahol a Nagy és Kádár közötti, egyre szélesebb tartományban. Sajna mind közelebb az utóbbihoz. Közben ők is rettegtek éjt nappallá téve. Emlékszem, megcsörrent a telefon egyik este. Mamám elfehéredett, amikor meghallotta Rákosi hangját a vonalban: “Dobi elvtárs, Dobi elvtárs, jelentsen ...” – Moszkvából hívott a száműzött vezér, félrekapcsolták. K-vonalunk nem volt, népünk nagy tanítója – Molnár Ferenc így mondaná – mint “privát” jelentkezett. Én akkor mindössze a szülői homlokon gyöngyöző izzadságot és a remegő lábakat láttam, hogy ki volt a hívó, csak később mesélték el nekem.

Az egetverő nagy durranásról viszont azonnal pontosan tudtam, honnan jön. Mit durranás, dobhártyarepesztő robbanást hallottam, mit hallottam, éreztem a testemmel, mert a hallásom percekig szünetelt. De nem is ez volt a legfélelmetesebb egy hatéves kisfiú számára, hanem a fölöttünk rengő ház, illetve nagymamám hirtelen elkomoruló arca: “szent isten, ránk omlott” – olvastam le róla. Elkomorulni nagyon tudott. Hát nem omlott ránk, egy repedés, annyi se keletkezett a falán. Eltűnt viszont a szomszéd ház sarka, egy teljes nagy szoba az első emeleten. Osztálytársamtól, Félixától tudtam meg már a gimnáziumban, hogy ez annak idején az ő gyerekoszobájuk volt, s csak azért úszta meg három nővérével együtt a nagy pusztítást, mert nagymamájuk épp áthívta őket magához. (Társadalomtörténeti kiszólás: akkoriban még unokáikkal éltek a nagymamák.) Felteszem, a tankos gyereknek is volt legalább egy bábuskája, mondjuk a messzi Magnyitogorszkban, ám mindhiába. Talán egy hétig is ott rostokolt a fiú bezárva a zöld monstrumba, alig merte belőle kidugni szőke fejét. Tartott a fasiszta fenevadaktól itt, Szuezt közelében. Szüleim szerint vodkába ölte minden szorongását, nagymamája se ihatott

vele, mígnem egyszer csak elsült az ágyúja. Ő másnapra eltűnt a tankjával egyetemben, én viszont ötven év múltán sem szeretem a pincéket, lifteket és az alagutakat. A kommunizmus áldozata, aki vagyok.

Az én rózsám vasutas

Ha Dobi István és a K-vonal nem is mond semmit bécsi barátaimnak, a T-34-esek lánckerekei az ő utcáikat is taposták, a város ostromáról is élnek még a legendák, nem beszélve arról, hogy ők felfigyelnek történetem rejtett szépségeire is. Magyar beszélgetőpartnereimnek például még sose tűnt fel, hogy Félix onnan nyerte szép nevét, hogy végre fiú született a családban. Kellene ehhez némi *gender*-tudatosság és talán *Felix Austria* századokon átívelő mítosza is.

Mely – láss csodát – megint szilárdulóban van. Egy kis jóléti hazafiságért nem kell messzire menni az osztrákoknak, elég körülnézniük a szomszédok háza táján. A németek megtorpantak, a Balkán még félig romokban, Kelet-Közép-Európa ismét gyanús. Germán munkanélküliek ostromolják az osztrák vállalatokat, az Erste és a Raiffeisen már a sarki pénzváltókat is felvásárolta a környező országokban, a bécsi múzeumokban és koncerttermekben ott tolong a régió polgársága, az Alpokat meg telente belepik a keleti hordák, új helyett sível a vállukon. Jelentem, újabb foglalkozással bővült magyar álláslistánk: e téli kánikulában Feri, a veszprémi síoktató terelgette kisfiam a havat alig látott lankákon. Szolgáltatott már nekünk Bécsben transzlajtán orvos, szobafestő, vízvezeték-szerelő, bolti eladó, bróker, pincér, takarítónő, zenetanár, baby sitter, óvónő, lakásközvetítő, zongorahangoló, asztalos – nem folytatom, holnapra várom a bőrnadrág-varrónőt és a jódlipedagógust. Sajnos Feri az elegánsabb téli üdülőhelyeken, például Kitzbühelben nem alkalmazható. Lányjelben és jeriben már/még gyengécske. Igaz, az osztrák nép kezdi megelégni az “újoroszok” invázióját. Azt írja az újság, hogy a frekvenciátalabb falvakban életbe lépett – szép szavukkal – a *Russenquote*, a szállodatulajdonosok informális megállapodása arról, hányan tehetnek a főszezonban náluk Oroszországból. Még jó, hogy nem hívnak Iván Fjodorovics Kuznyecovnak.

Attól, hogy szerencsés egy ország, még lehet abszurd. Mondok példát: tavaly év végén kaptak az addig kormányzó konzervatívok a választásokon, tiszta sor, Ausztria kimagasló gazdasági eredményei tehetnek róla. Az országban nem lett több (sajnos kevesebb se) a poszt- és protonáci szavazó, mégis megduplázódott az őket képviselő pártok száma a parlamentben, hisz Jörg Haider régi és új kamerádjai is bejutottak oda. A szakszervezeti bank botrányában súlyosan kompromittálódott szociáldemokraták győztek, naná, mert jóval kevesebben akarták kancellárjuknak a szögletes főszoci Alfred Gusenbauert, mint a simulékony kereszténydemokrata Wolfgang Schüsselt. “*Er schaut aus, wie ein Eisenbahner*” (úgy néz ki, mint egy vasutas) – fakadt ki egy liberális újságíró ismerősöm, amikor Gusenbauer néhány éve pártja élére állt. Furcsa – gondoltam magamban –, a honi prolizós diskurzus ugyanezt az “olyan házmesterpofája van” fordulattal intézi el. Igaz, ez utóbbiban megjelenik a viszolygás a hatósággal szoros kapcsolatot ápoló kiskirálytól is. Alig várom a “munkáskülsejű” melléknév felbukkanását a magyar köznyelvben. Nagyobb gyermekeim már évek óta gátlástalanul “prolóznak” Bécsben, amikor primitívet, alantast vagy faragatlant szeretnének mondani. Rokoni értelemben használja az osztrák diáknyelv a “*mongo*” szót, mely a mongol-idióta rövidítéseként leginkább a bunkóra, a tahóra vagy a köcsögre hajaz, már ami azok diszkriminatív hatásfokát illeti. Viszont még nem hallottam a “*du, blöder Bauer*” (te, hülye paraszt) kitételt.

No de vissza a szocdemek főnökéhez, neki is van szerény körülmények között élő anyukája, aki a nyugdíjszelvényét szereti lobogtatni a kamerák előtt, mihelyt a konzervatívok kiejtik a "nyugdíjreform" szót. (Gyurcsány néni sokkal korszerűbb jelenség, simán el tudom képzelni, amint egy vizitdíj-automata előtt tvisztel.) Gusenbauer mama sajnos elejtett egy kínos mondatot a választási kampány során. Elmondta, fiacskáját, miközben az néhány évesen a homokozóban ügyetlenkedett, megkérdezte egy járókelő a téren: öcsi, mi leszel, ha nagy leszel? És mit válaszolt a kis Alfred? Mi mást, mint azt, hogy *Bundeskanzler*. Ekkora hatalmi egóval nem csoda, hogy pár hónapja boldogan kezdeményezte az egykori nagykoalíció feltámasztását, s hogy béke legyen, minden jelentős minisztériumot azonnal odaajándékozott a konzervatívoknak. Hazudok, a honvédelem (egy semleges országban létfontos, hátha a hadsereg hátba támadja önmagát) egy burgenlandi ifjú szocialista irányítása alá került, neve: Darabos. A soron következő szatmári békét, nincs mese, Szekeres és Darabos urak ellenjegyzik majd.

Gusenbauer (bennfenteseknek csak Gusi) csaknem minden szocdem követelésről lemondott a nagykoalícióban: marad az egyetemi tandíj, nem lesz kisebb az osztálylétszám, nagyobb a női foglalkoztatás, a "gazdagadó" egyelőre lekerült a napirendről, eltörlik viszont az örökösödésit. Igen, a bécsi konzervatívok nem átallozták megelőzni pesti eszmetársaikat. Nem riogattak folyton a halállal, ám egy kis populizmusért átjöttek a szomszédba. Minden, utódaiért felelős hullajelölttől, illetve minden, felmenői elhunytára ácsingózó utódtól várnak egy voksot. Cserében vállalják, hogy himnuszokat zengenek majd az élet szépségéről. Választások után az osztrák néppárti vezető ugyanis kirándul, az úton kedves dalait énekli (ezeket kis énekeskönyvben ki is adja), irány Mariazell, ahol annak rendje és módja szerint hálát ad a zarándok – jelen esetben a vereségért.

A szocdemek is ujjonganak, igaz, ők csendben, hisz a koalíciós tárgyalásokon elvérzett a minden állampolgárt megillető, garantált alapjövedelem terve, régi álmuk nem vált így valóra, de úgyse volt rá elég pénz a kasszában. Kiharcolták viszont, hogy a választási korhatárt 16 évre szállítsák le. Szent meggyőződésük (honnan veszik?), hogy a mai homokozókban a holnap szoci választói nyüzsögnek. Hogy teljes legyen az öröm, Gusi a zöldek segedelmével hónapok óta szorongatja Schüsselt levitézlett kormányát, azt firtatva, ki evett a tányérkájából. Miért vásároltak, amíg ő távol volt, annyi vadászgépecskét ennek a parányi országnak, és ha már igen, miért olyan méregdrágán, no és hova lett a csúszópénzecske, melyet – nicsak! – az egyik miniszterasszony hitvese vett át, és ki tört be a Parlamentben a vizsgálóbizottság irodáscájába? S ha mindenre van válasz, akkor már csak azt kellene megmondaniuk a törpéknek, hogy mi az olyan nagyon jó abban, ha az ember – ahogy itt mondják – a *Skandalrepublik* – kancellárja lesz, mi több, utált és megvetett koalíciós partnere szoros őrizetében.

És még a biztonság kedvéért a Haidert megbuktató Heinz-Christian Strachéval is flörtölnie kell, nehogy kibéküljön párttűtő és párttűtött, és megint összeálljon a háttérből a szálakat még mindig ügyesen szövögető Schüssellel. Együtt ugyanis többségben lennének. Strachéval sajnos piszok nehéz kellemedni. Ifjúkori fotók ábrázolják hadijátékokon náci karlendítéssel (kamaszos botlás – édelegtek a szocialista korifeusok), nemrég még párbajozott, kard-ki-kard első vérig, a nagynémet *Vandalia* legényegyletben, zsigeri rasszista, s megkockáztatom, nem rokonszenves neki a valamikor radi-szoci kancellár. Nekem is csak addig volt az, amíg nem beszéltem vele kerek 35 másodpercen át egy fogadáson. Addig tudományos konferenciákon láttam, gyors eszű, szemtelen gondolkodású, műveltes figura, kérdezni is tud, nemcsak nyilatkozni. Csöppet se vette zokon, hogy egy folyóiratban közölt tanulmányába ugyanott halálmegvető bátorsággal belekötöttem. Könnyű dolga volt, hisz – mint titkára elárulta – nem olvasta, azt pedig végképp

nem tudhatta, hogy a fess magyar úr, akivel épp társalog, írta azt, amit nem olvasott. Pár nappal a német választások után jártunk, mindenki Schröder faragatlan viselkedéséről beszélt, ahogy vesztés állásból Angela Merkelt sértegetve követelte magának a kancellári széket az eredményhirdetést követő tévévitában. No és mit szól német elvtársa magatartásához? – faggattam ártatlan mosollyal, a *deutscher Genosse* endékás kifejezését használva. Hogyhogy mit? – kérdezett vissza és tényleg meg volt lepődve –, Gerd azt tette, amit tennie kellett, az ember próbálkozik.

Jelenleg Gusenbauer épp azon, hogy a hajdani kétpártrendszer, a kétes hírű *Proporz*ot újrajátsszák osztrák földön. Stendhal ismét örülhet. Nemsokára megint lesz minden vörös bádogosnak fekete helyettese vagy fordítva, érdemes ezért egyszerre mindkét pártba beiratkozni. Így tériszonyosokat is felvesznek és alkalmasint az egész tető-torna megúszható. A pártvezér nem ezt ígérte. Magyar átköltésben, éjt nappallá téve hazudott (mindjárt lopni is fog), jelenleg pedig nem szégyell fölényesen mosolyogni minden bírálaton. Kocog, borozgat, fogyókúrázik, él mint hal. Munkásarisztokrata, legalábbis butikos.

Fel is lázadt a nép a császárvárosban. Vörös zászlók alatt. Dehogy a hitleri lobogóról beszélek, melyről lefelejtették volt a horogkeresztet, és nem igaz-osztrák gyerekek lengették símaszkban. Semmi gyűjtogatás, narancsos közápor, fekete esernyők mögött rebbenő szemek. Nagyon is nemzetietlenek voltak ezek a fiatalok. Békén hagyták a Schwarzenberg téri szovjet emlékművet, nem hordtak Habsburg-mintás kacagányt, s a kozmopolita tévé helyett az őshonos szocdemek székházát ostromolták, néhány száz szörnyen elszántak. Mert hogy többségükben ők is szocik voltak, mondhatni osztrák KISZ-esek. Az ostromon kitartó zúgolódás értendő, amilyen prűdek a helyiek, szexuálisan romlott szavak nélkül, volt még zavart üldögélés az előcsarnokban és kisebb veszekedés a portással is. Valamint mérges dalolás, miután megunták a volt kommunista rigmus skandalását: *“Wer hat uns verraten? Sozialdemokraten!”* (szabad fordításban: Ki árult el engemet? Senki más, a szocdemek!). Daloltak, annyi szent, de nem a dél-tiroli himnusz, ha van olyan egyáltalán. Helyette a Bécsi Munkásinduló következett, egyenesen a tragikus 1934-es évből, igen, a “munka hadának a lépése dobog” kezdetű. Az ifjak eldörögték, hogy (a németből idézem) bilincseit letörve felkél a szellem a hazugság ellen, és jaj a börtönöknek, ha mi egyszer fegyvert fogunk, készen a végső harcra. Majd beültek a szomszédos kávéházba egy forró *mélange*-ra – kis fahéjat is kérnék rá, *Herr Ober!*

Az a témérdek elfojtás. Játék a “bécsi vér” képzetével. Krízis helyett hipokrízis. Hm. Nem is olyan rossz. Kérném tisztelettel, lenne még egy kis hely ott a tudat alatt?

Bécs, 2007 márciusa

[Tetszik](#) [Megosztás](#) [Regisztrálj](#), hogy megnézd, mi tetszik az ismerőseidnek.

Kategória: Archivum | Rovat: - | Típus: -